

Інформаційні матеріали до комітетських слухань на тему:
[“Національна культурна стратегія 2015-2025: вектори розвитку”](#)

“Культура-2025” – це простір для спільної роботи над реформами у сфері культури, створений у серпні 2014 року. Це платформа для громадянського суспільства та органів державної влади, де обговорюється і створюється Стратегія розвитку культури 2015-2025. Як простір свободи і відповідальності, конкурентоздатності і креативності, культура має стати основою для консолідації українського суспільства.

“Культура-2025” – це процес, який включає в себе потреби і бачення представників усіх секторів культури з різних регіонів країни, культурних активістів і чиновників, працівників національних і муніципальних закладів культури та діячів недержавного сектору.

На платформі "Культура-2025" формування стратегії відбувається за двома напрямками:

- "знизу-вгору" - на основі стратегічних сесій у регіонах країни та в окремих культурних і креативних секторах;
- "візійний" - формування візії культури як частини сталого розвитку суспільства на основі візійних зустрічей із провідними експертами і ключовими культурними акторами.

Станом на червень 2015 року проведено:

- 8 регіональних стратегічних сесій (Львів, Вінниця, Дніпропетровськ, Запоріжжя, Харків, Одеса, Київ, Чернівці). Сформовані дерева проблем у ключових полях - Законодавство, Фінанси, Менеджмент, Інфраструктура, Комунікація, Освіта.
- 10 стратегічних сесій у культурних і креативних секторах (згідно з класифікацією ЄС) - музеї, література та книговидавництво, музика, архітектура, ЗМІ тощо. Проведено комплексний аналіз проблем і напрацювання векторів подальшого розвитку.

- 2 візійні зустрічі у Києві, участь в яких узяли близько 30 осіб, зокрема, філософ Михайло Мінаков та історик і письменниця Олена Стяжкіна, художник Олександр Ройтбурд і режисер Влад Троїцький, історик Ярослав Грицак і директор Національного центру Довженка Іван Козленко та інші.

Загалом у роботі над виробленням стратегії реформ і розвитку культури взяло участь понад 600 осіб.

Окрім безпосередніх результатів, платформа уже накопичила великий масив даних про стан культури загалом і мистецької царини зокрема, а також про бачення потреб і рішень, "сліпих плям" у погляді на можливості розвитку. З огляду на брак системних досліджень культури в Україні та її зв'язку з і впливу на економічний і суспільний розвиток, цей масив даних є доволі цінним. Також зібрані дані свідчать про очевидне - неможливість розв'язання засадничих проблем лише в рамках "царини культури", оскільки культура а) не існує у вакуумі, б) є зоною підвищеної чутливості, індикатором не завжди очевидних процесів. Отже, зібрані проблеми є нагальними проблемами цілого державного управління в країні.

Безпосередні результати станом на червень 2015 року можна підсумувати у двох пунктах:

Візійна рамка та Пріоритетні вектори розвитку.

Обидва документи, наведені нижче, ще опрацьовуються і будуть представлені на ширше експертне обговорення із залученням представників Мінкультури, МЗС, Міносвіти та Комітету з питань культури та духовності ВР впродовж червня-липня 2015 р. Також до процесу оцінки даних і верифікації розвиткових векторів залучені експерти програми Культура для Східного Партнерства ЄС.

Подальші кроки платформи "Культура-2025" - представлення повноцінного аналізу стану культурної політики від 2004 року,

формулювання візії розвитку культури, формування Стратегії розвитку культури до 2025 року. Ці документи мають бути готові восени 2015 року, після чого ширші експертні обговорення та аналіз, включно із залученням регіонів, є дуже потрібним.

Візійна рамка

Робоча група платформи "Культура-2025" поставила собі питання, як царину культури можна описати на основі зібраних, а саме результатів експертних фокус груп у регіонах, секторних обговорень (зокр., "Бібліотеки", "Музейна справа", "Музика", "Література і видавнича справа", "Кіно", "Візуальне мистецтво") й двох візійних зустрічей, що об'єднали близько 30 провідних експертів з питань культури та публічних інтелектуалів.

Виходячи з напрацьованого, наразі унаочнюються такі описи культури:

- Культура виступає як місце вироблення і тестування різних сценаріїв розвитку суспільства. За висловлюваннями деяких експертів, як сфера прототипування для інших секторів суспільного життя. Це впливає з "прийнятного" в царині культури ступеню ризику (гіперризиком, за експертними висловлюваннями).

- Культура є простором надання голосу. Включно з тими, чийми голосами знехтувано в суспільному полілозі (наприклад, вимушені переселенці, незгодні з загальними практиками й уявленнями, загрожені гендерні групи тощо).

- Культура працює як простір комунікації – місця, де вчаться розмовляти і слухати, вести діалог, відмовляючись від домінуючої монологічності.

- Культура є сферою вироблення громадянської компетенцій. До таких належать, наприклад, критичне мислення, емпатія, вміння творчо розв'язувати задачі тощо.

- Культура виступає як сфера освіти, зокрема, самоосвіти, неформальної освіти тощо. Відтак, як технічний розв'язок було запропоновано подискутувати імовірно злиття Міністерств освіти і культури за скандинавським зразком (Фінляндія, Нідерланди тощо) з тим, аби встановленим пріоритетом став розвиток критичного мислення, вміння творчо розв'язувати задачі, а також формування громадянських компетенцій.

Відтак, встановленими пріоритетами пропонується:

- Розвиток критичного мислення, вміння творчо розв'язувати задачі
- Формування громадянських компетенцій
- Надання голосу
- Розвиток діалогу (на відміну від кількох одночасних монологів).

Перелік пріоритетних векторів розвитку на основі стратегічних сесій платформи "Культура-2025"

1. Підходити до феномену культури з позиції концепції сталого розвитку, зокрема актуалізувати розуміння культуру як четвертої складової “four pillars of sustainable development” - відповідно до програмних документів ООН, зокрема Agenda21.

2. Позиціювати культуру як царину знання і смислів, підґрунтя для life-long learning; середовище, яке значною мірою впливає на формування системи цінностей і парадигми мислення.

3. Спрямовувати зусилля на розвиток компетенцій у сфері культури всіх громадян, а не лише (потенційних) професійних митців.

4. Розвивати всі форми паралельної освіти на базі наявних державних інституцій культури: для дітей, дорослих, підлітків (музеї, філармонії, театри, які вчать не професіонала, а свого майбутнього відвідувача).

5. Тісно співкоординувати роботу МОН і Мінкультури. Підвищити вагу гуманітарних предметів і творчих методів навчання в навчальних планах молодшої та середньої школи. Пропонувалося також на рівні формування стратегій та тактичних рішень об'єднати міністерства освіти та культури, а також відповідні комітети ВР.

6. Виробити механізм паритетного використання публічних коштів організаціями усіх форм власності. Відмовитися від безальтернативності Держказначейства або модифікувати його нормативи в бік більшої гнучкості і самостійності розпорядників отримувачів коштів.

7. Уможливити більший ступінь свободи у користуванні ресурсами (кошти, інфраструктура тощо) для державних організацій культури. Замінити превентивний контроль на регулярний аудит.

8. Створити рівні умови для конкурування за ресурси (грантові програми, резиденції, удосконалення стипендій). Зокрема, (а) утворити Культурний фонд - незалежну структуру з прозорими процедурами проектної підтримки; (б) удосконалити бюджетне законодавство з метою уможливити доступ до бюджетних коштів для всіх форм культурних ініціатив на конкурсних засадах.

9. Вивести галузеві питання з-під безпосереднього урядового керівництва з-під сфери політичного впливу і директивного управління - заснувати спеціалізовані напівдержавні (нечіткий з юридичної т.з. концепт) інститути. Обрати для їх адміністрування модель "на відстані витягнутої руки" або форму державно-громадського партнерства.

10. Переглянути якість (стандарты, навчальні плани) професійної освіти в бік більшої відкритості до міжнародних практик, а також більшої гнучкості і самостійності студента. Підвищити вагу теоретичних дисциплін в творчих ВУЗах.

11. Стимулювати внутрішню мобільність через спеціальні програми, резиденції, грантові форми підтримки.

12. Стимулювати міжрегіональну співпрацю. Зокрема, усунути штучні перешкоди в системі фінансування, коли забороняється

водночас фінансувати ініціативу/проект/інституцію з центрального і місцевого бюджетів.

13. Позиціонувати культуру як інструмент дипломатії, спосіб надати голос Україні на міжнародній арені. Створити відповідні грантові програми і механізми задля залучення найбільш мотивованих і компетентних до виконання завдання.

14. Підвищити рівень професійного вдосконалення акторів культурного поля, посилити реєр-to-реєр навчання, навчання на конкретних кейсах та у міжнародній співпраці.

15. Створити належні умови для розвитку розвитку підприємництва у сфері культури та конкурентоздатного сектору культурних та креативних індустрій.

Робоча група «Культура - 2025. Платформа для змін»